

‘Noi veneti’

La regió del Vèneto viu un moment de reforçament de la identitat regional amb llibres d'història, diccionaris vènet-italià, cursets i seminaris diversos. Al capdavant d'aquestes iniciatives hi ha els polítics de la Lega Nord, que canalitzen el sentiment anti-Roma de la major part de la població. La professora Montserrat Guibernau ha estat al Vèneto, i ha coincidit amb el referèndum sobre federalització del país.

Noi veneti, aquest és el títol d'un llibre acabat de publicar pel govern regional del Vèneto. L'objectiu és explorar els principals elements de la identitat vènet a través de la seva història, l'art, la llengua i les tradicions. *Noi veneti* es distribuirà entre els estudiants de les set províncies que formen la regió del Vèneto i s'estudiarà a les escoles, que així ho decideixin, utilitzant el 15% de l'hora escolar de lliure elecció atorgat a totes les escoles italianes per impartir les matèries que es considerin més adients a l'hora de completar el programa educatiu dissenyat per l'estat.

A Itàlia, la publicació de *Noi veneti* no té precedents. Mai cap regió italiana no havia publicat un llibre dedicat a definir la seva identitat regional entesa de manera separada i diferent de la dels altres pobles d'Itàlia. Però això no és tot, *Noi veneti* anirà acompanyat de la publicació del primer diccionari vènet-italià / italià-vènet, la qual cosa elevarà així l'estatus del dialecte vènet i contribuirà obertament a la "construcció-nacional", o a la "construcció-regional" —el lector pot decidir quina expressió considera més acurada—. A més, cursets optatius sobre la cultura, la història i la identitat vènet es comencen a impartir a mestres i professors universitaris, i els introdueixen al ric bagatge cultural del Vèneto, indiscutiblement lligat al paper destacat de Venècia com a centre econòmic, polític i cultural fins al 1797, any en què li fou arrabassada la condició de república independent.

Noi veneti està dividit en tres parts: història, "*dialetto*" i literatura. Amb un text àgil escrit per Manlio Cortelazzo i amb il·lustracions que ens podrien recordar les de Pilarin Bayés, el llibre reforça la imatge de comunitat vènet a través d'una narrativa històrica en què el poble vènet és protagonista. La memòria històrica, fonamental a l'hora de generar

una identitat col·lectiva, és revifada i recreada a cada pas amb testimonis diversos i punyents, per exemple, en recordar les diverses invasions patides pels vènets, o l'escepticisme amb què es presenta la gran resposta positiva al plebiscit del 1866, en què es decidí l'incorporació del Vèneto al Regne d'Itàlia, creat per Víctor Manuel II només cinc anys abans.

La distinció entre l'italià com a "llengua nacional", i el *dialetto* com a "llengua materna, apresada espontàneament sense estudiar-la i ben sapiguda" ve acompanyada de la següent observació: "és clar que cal millorar el coneixement de l'italià, encara que això sigui difícil, però no s'ha de despreciar el *dialetto*, dipositori de la història, l'estimació i les tradicions de la major part del poble vènet" (pàg. 49). Per afegir que la distinció entre llengua i *dialetto* és "qüestió d'estatus", i que la dita, "la llengua és un *dialetto* amb ambaixadors, passaport i exèrcit" té força sentit. Així ho expressa la nostàlgia d'un temps en què Venècia era una primera potència europea i en què ningú no qüestionava l'estatus de llengua del venecià (avui definit com a *dialetto*). Estadístiques corresponents al 2001 indiquen que, en el Vèneto i el Friuli, el 78% de la població utilitza el *dialetto* en família, el 82% l'utilitza amb

A Itàlia, la publicació de 'Noi veneti' no té precedents. És un llibre dedicat a definir la identitat regional

La plaça de Sant Marc és un dels espais més emblemàtics i fotografiats de Venècia, una ciutat decisiva en el destí de la regió del Vèneto.

Umberto Bossi és el líder de la Lega Nord, que avui defensa el federalisme

els amics, i el 60% l'utilitza a la feina. El catedràtic de geografia de la Universitat de Venècia, Gabrielle Zanetto, diu que alguna vegada ha intentat donar classe en *dialetto*, però que el principal obstacle per fer-ho té a veure amb el fet d'utilitzar una llengua amb escassa literatura i amb un vocabulari restringit. Tot i això, ell la utilitza regularment en l'àmbit familiar i amb els amics.

La insistència en la riquesa lingüística del Vèneto es fa palesa en dedicar un apartat especial a cadascuna de les variants dialectals del *dialetto* vènet: *bellunese*, *padovano*, *rovigoto*, *trevisano*, *veneziano* i *veronese*, així com a tres altres dialectes d'origen forà parlats també a la regió vènet: el ladino, el cimbro i el sappadino. Per què tanta insistència a la llengua? Per què dedicar planes i planes a les diferències i similituds entre aquests dialectes? Podem entendre aquest revifament lingüístic com un signe inequívoc d'un sentiment, fins ara

definit com a regional, però que fàcilment es podria transformar en nacional? Qui impulsa aquesta nova política?

Ermanno Serrajotto, polític de la Lega Nord i, a més, conseller per la Cultura i la identitat vènet, el primer conseller d'un govern regional italià amb aquest càrrec, és el capdavanter d'aquestes iniciatives. A Venècia, i des de l'elegància del seu despatx al Palazzo Balbi, seu de la Junta Regional del Vèneto, Serrajotto afirma el seu objectiu: "Recuperar el dialecte vènet i reflexionar sobre qui som, d'on venim, i què volem aconseguir."

Un gegant econòmic i un nan polític. Acusada de populista, dretana, burgesa i oportunista, la Lega Nord, contra totes les prediccions, ha esdevingut la principal força política a la regió del Vèneto i ha aconseguit obrir el debat sobre l'estructura de l'estat italià. El referèndum per la federalització d'Itàlia

celebrat el dia 7 d'octubre n'és una prova. Un referèndum en el qual un 64% dels votants es declarà a favor del federalisme, i un 36% en contra. Cal dir, però, que només el 34% dels electors va exercir el dret al vot.

Com explicar, doncs, l'avanç espectacular de la Lega Nord? L'alcalde de Treviso, Giancarlo Gentilini, destacat *leghista* i punyent orador, igual que altres persones d'ideologies polítiques diverses (com el mateix Franco Migliorini, antic regidor del govern municipal de l'exalcalde de Venècia, Massimo Cacciari), explica l'èxit de la Lega com a rebuig a la política burocràtica italiana i a l'elevat, i mal administrat, percentatge de taxes recaptades pel Govern de Roma.

La Lombardia, el Vèneto, el Piemonte i l'Emilia-Romagna paguen el 49% del total de l'IRPF nacional i el 62% del total de l'IVA. Però només reben un 33,9% del pressupost que l'estat redis-

tribueix entre totes les regions italianes. Un llombard paga impostos per valor de 8.465.000 lires l'any, mentre que un calabrés en paga 1.431.000 (Stella, G. A. Schei. Mondadori: Milà, 2000, pàg. 217). Les empreses Fiat, Benetton, Pirelli i Montedison es troben al nord d'Itàlia, i al seu costat coexisteixen milers de petites empreses, moltes de caràcter familiar, que reflecteixen el caràcter emprenedor de la gent del nord.

L'anomenada regió tri-Vèneto, formada pel Trentino-Alto Adige, el Friuli i el Vèneto, produeix una setena part de la riquesa nacional, una cinquena part de les exportacions nacionals, la meitat dels actius de la balança comercial italiana, i únicament representa una vint-i-sisena part en el govern de l'estat. L'any 1999, la ciutat de Vicenza aconseguí 23 milions de lires de renda per càpita, això representa tres vegades la mitjana italiana (situada en 7,3 milions), tretze vegades la renda del sud, i cent vegades la renda de Calàbria. Les xifres són espectaculars, el descontentament envers l'administració italiana també. L'anomenada "locomotora d'Itàlia" és un gegant econòmic, però un nan polític, i la Lega Nord ha sabut capitalitzar aquest descontentament.

La Lega Nord. La Lega Nord es defineix com un partit defensor dels interessos del que ells anomenen la Padània i que inclou el territori entre Torí, Aosta, Bolzano, Trieste, Venècia, Ancona, Perugia, Florència i Gènova. La Lega neix als anys noranta com a formació política que incorpora altres lligues sorgides al nord d'Itàlia, com la Liga Veneta, la Lega Lombarda, el Leghi Piemontesi i altres. El llombard Umberto Bossi és el líder indiscutit de la Lega Nord, definida inicialment com a moviment autonomista, més tard esdevinguda secessionista, i que actualment defensa la federalització d'Itàlia.

En parlar amb els seus líders, tots es neguen a definir ideològicament la Lega com a partit de dretes o d'esquerres. Per ells, la Lega és un partit que sorgeix del poble i que recull les reivindicacions d'una ciutadania que en cinquanta anys ha vist com la seva regió (i sempre parlen de "regió") ha passat de ser una zo-

na rural i font d'immigració cap als Estats Units, el Brasil o l'Argentina, a transformar-se en la zona més rica i industrialitzada d'Itàlia. La Lega representa una població indignada amb el govern de Roma, un govern que, segons la percepció general, xucla la riquesa del nord per invertir-la en el pou-sense-fons exemplificat per la burocràcia i els subsidis al sud d'Itàlia. Per això els *leghisti* no fan embuts en acceptar que ells canvien la seva política per respondre a les necessitats i demandes de la gent i, en particular, per plaure als milers de petits empresaris que han proliferat durant els darrers anys. Cal afegir, però, que mai no es podria explicar l'èxit de la Lega sense tenir en compte la crisi del comunisme i del socialisme italians, i també les transformacions en la socialdemocràcia italiana.

*Montserrat Guibernau (Venècia),
professora de ciència política
a The Open University, Regne Unit.*

Església de Santa Maria de la Salut. La riquesa del Vèneto és impressionant.

www.llibres.com
llibres

només
llibres?

Des del 1998, Llibres.com és la primera botiga especialitzada en productes culturals de l'àmbit de la nostra llengua. Hi trobareu tots els llibres, discos i publicacions universitàries... com també llibres electrònics, vídeos, CD-ROM, obres d'art, revistes... i moltíssimes coses més: novetats, suggeriments, ofertes, concursos, regals, tems temàtics...

tot
cultura

